8 października 2009 r. w Bibliotece Narodowej Ukrainy w Kijowie otwarto uroczyście wystawę archiwalną pt. „Utworzenie ukraińskiego państwa kozackiego. 360-lecie ugody zborowskiej 1649 r.”. Eksponaty pochodzą z zasobu archiwów ukraińskich, polskiego Archiwum Głównego Akt Dawnych oraz Rosyjskiego Państwowego Archiwum Akt Dawnych w Moskwie.

Ugodą zborowską nazywany jest rozejm pomiędzy polskimi wojskami koronnymi z królem Janem Kazimierzem na czele a wojskami kozacko-tatarskimi, po bitwie pod Zborowem, podczas powstania Chmielnickiego, kiedy Polakom nie udało się przyjść z odsieczą oblężonemu Zbarażowi. Na podstawie tejże ugody m. in. Bohdan Chmielnicki został hetmanem zaporoskim, a w trzech województwach ukraińskich urzędy mieli pełnić tylko Rusini. Wskutek sprzeciwu polskich senatorów duchownych, ugoda nigdy nie weszła w życie, mimo jej ratyfikacji przez Sejm.

Chronologicznie, wystawa obejmuje lata 1648-1649 – sam początek „wojny narodowo-wyzwoleńczej” pod dowództwem Bohdana Chmielnickiego, w polskiej historiografii i tradycji („Ogniem i mieczem”) znanej jako powstanie Chmielnickiego. Wystawa składa się z trzech części poprzedzonych wstępem, który ogólnie naświetla proces powstawania idei państwa kozackiego i pierwsze próby jej realizacji.

Pierwsza część wystawy pt. „Wojna narodowo-wyzwoleńcza. Rok 1648 i 1649” poświęcona jest osobie Bohdana Chmielnickiego; część druga pt. „Ugoda zborowska 1649” obrazuje okoliczności jej zawarcia, m. in. rolę chana krymskiego Islama III Gireja i ratyfikację ugody przez polski Sejm, natomiast część trzecia zatytułowana „Ukraińskie państwo kozackie” prezentuje organizację samego państwa kozackiego – granice, organizację wojska, stolicę w Czehryniu (ukr. „Чигирин”).

Na otwarciu wystawy zaprezentowano także wydany przez Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy zbiór dokumentów pt. Narodowo-wyzwoleńcza wojna na Ukrainie 1648-1657”.

Wystawę o podobnej tematyce (360-lecie bitwy pod Zborowem) zorganizowało również Archiwum Państwowe w Dniepropietrowsku.

Więcej w języku ukraińskim.

oprac. Edyta Łaborewicz
AP Legnica